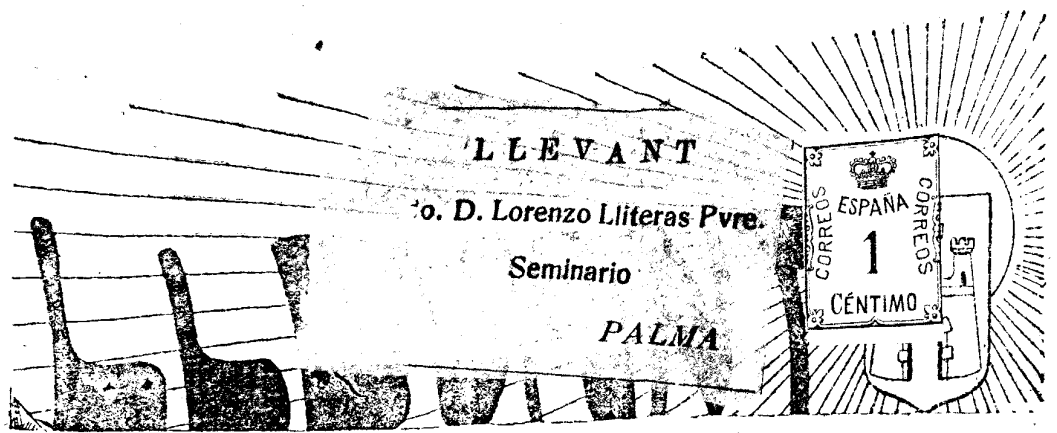

PREUS

Artá Un trimestre	0'75
A fora any	4'00
Al Extranjer il.	6'00

Número solt
15 ets.

QUINZENARI CATÓLIC MALLORQUI

Artá 30 de Abril de 1921

PER DEU I PER MALLORCA

Redacció i Administració
Quatre Cantóns, 3

EL FERROCARRIL D'ARTA

OPTIMISME

Hi ha que viure dins la nostra vila per veure com d'una manera insospitada sembla anar canviant fins el seu caràcter. És aquest un fenomen que no sol fer-se amb gran rapidesa, i no obstant qualsevol diria que mos han traginat l'optimisme a bagonada plena.

El poble nostre s'ha caracteritzat sempre per l'indolència, per la passivitat; sol rebre sempre amb certa indiferència, qualsevol proposició se l'hi fassa; sol reinar la més gran fredor al entorn dels projectes més capassos de moure'l en que siguen per ell millores de gran importància. ¿Per quin ideal se deixava mai entusiasmar?. Ni les institucions socials, ni les associacions polítiques, ni els ideals religiosos, ni fins el virus de les nefastes corrents modernes han estat capaces de moure fortament el poble. Aquí no hi havia gran idea per res i si algun dia un assumpte determinat ha semblat fer pendre el foc del entusiasme, es estat foc d'encenais qui ha durat breus moments.

En canvi avui s'el veu transformant-se desde que ha afinada la venguda del ferrocarril. Tant com s'acosta la fetxa de l'inauguració preix que la idea de l'en-

grandiment ha pres en el cor de tots. La vila, ja no se sent vila, ja se somia convertida en Ciutat. Hei ha que escoltar els rotlets que per tot se formen per fer-se càrreg de la varietat de projectes que brollen arreu. No son ja sols les proximes festes (que serán cosa imitada) sino que se projecten i están a punt de ser una realitat varies places d'importància. S'ha compensat ja un llarg passetg; se parla de dur el tranvia d'Artá a Calarratjada; de construir un Stadium per espectacles públics, de fer anyalment unes fires i establir un mercat setmanal, se projecta per dins breu temps la graduació de les escoles de nins etc. etc. ¿Qui coneixeria an el nostre poble, vegent-lo avui en constant ebullició?

Aixó pot esser també passatger; pot ser que aquesta efervescència popular, duri també poc, però de totes maneres hi ha que convenir que un poble que s'havia sempre vist aïllat de lo restant del mon; que no havia mai pogut expandir-se per falta de medi ràpid de locomoció, te dret a somiar i gens extrany seria que al veurer-se posseïdor d'aquest medi, el ferrocarril, sofresca un canvi pronta i total.

En aquest canvi noltros el pre-

concebim; mos entusiasma el seu optimisme i ja's sap que aquest es un gran símptoma en la vida dels pobles; es símptoma de regeneració, de progrés, d'activitat, de millorament, de benestar, en fi, d'esperit juvenil.

Deu vulla que aquest estat d'aním avui tant patent en la nostra vila, no sigui foc d'encenais, com altres explosions d'entusiasme, sino de llarga durada per dur a cap els hermosos projectes qu'avui van brollant i prenguent camí de realisació; però procurem tots encaminar aquest optimisme p'el camí dreturer, això es, el qui se bassa en la perfecció, en tots els ordres i s'encamina cap al fi primordial de l'homo que's cercar el reïne de Deu.

A. F.

LES FESTES

El dia 18 a les 8 i mitja del vespre hi hagué en el local-escola de La Sala una reunió cridada per medi de pregó, per tractar de l'organisació de les proximes festes de l'inauguració del ferrocarril. Fou presidida per la Comissió organissadora, de que ja parïarem en el darrer número.

Obert l'acte prengué la paraula D. Miquel Oleo el qual esbossá en linees generals el programa que la Comissió havia projectat com també el viatge que feren a Palma per entrevistar-se amb els propietaris d'aquest terme i l'entusiasme amb a

que aculliren l'idea de les festes, entusiasme que han demostrat aportant la cooperació cada un amb els medis de que dispón.

Entre els números del programa projectat que se feia per tres dies hi havia:

Primer dia al capvespre - Arribada de la Junta de la Companyia del ferrocarril, autoritats i persones convidades; Te Deum a la Parroquia i Salve a San Salvador; refresc a la Sala; Manifestació de simpatia a D. Rafel Blanes; descobriment d'una lápida commemorativa en la Plassa de l'Estació en la qual se perpetua la memòria dels ilustres benefactors artanencs D. Rafel Blanes Massanet (a. c. s.) i de seu fill D. Rafel Blanes Tolosa. Despedida de la Junta esmentada. Tot així i demés actes que se celebrin han de ser amenitzats per les bandes de música qu'assistesquen haguent per de pronte convidades la del Regiment de Palma la del d'Inca, la de la Misericòrdia i la dels exploradors de Maracòr.

Al vespre, focs artificials a diferents punts de la població: Plassa del tren, Plaza de Antoni Maura, i Plassa de la Constitució. Amb música a cada plassa.

Segon dia - Diana per totes les músiques. Repartiment de carn, arròs, patates i vi an els pobres. Ofici de Pontifical a la Parroquia, predicant el Canonge Sancho. Capvespre. Gran castell de focs artificials, cine al aire lliure, i diversions infantils an el Trespolet.

Tercer dia - Diana; Ofici solemne a Sant Salvador i al capvespre grans carreres de cavalls al hipòdrom que s'arregla a Carrossa en el punt anomenat Pla de Tarragona. Al vespre focs artificials i divertiments populars, cavallets, indios, cossiers etc.

Mes o manco era aquest el programa qu'anuncià D. Miquel Oleo. Els del públic i entre ells D. Guillem Tous D. Antoni Solivellas, En Guiem Bujosa, En Juan Marin i altres feren observacions i proposaren alguns altres números nous.

En vista de que no hi havia temps material per en dos dies i mig donar tants de números i suposat de que'l públic manifestava desitjos d'ampliar amb un dia més els destinats a tant notables festes, s'acordà que'l quart dia se destinàs: el matí a l'ofici funeral en sufragi de l'ànima de l'inspirador de l'idea de portar el ferrocarril D. Rafel Blanes Massanet (a. c. s.) funeral que li dedica tot el personal de la Companyia de ferrocarrils i manifestació pública al cementari per anar a depositar una corona damunt sa tomba, aont se ferà un discurs necrològic. Al de capvespre heu haurà concurs de carrosses, i altres deveriments p

ulars i el vespre traca final.

Seguidament llegí el Sr. Oleo la llista de subscripció qu'havia augmentat molt com se veurà en altra lloc i s'en apuntaren de nous. L'acte se donà per acabat.

La Comissió

Casi cada dia es anat reunintse per conviar impressions i ultimar detalls. S'han repartit els treballs encarregant-se cada un de alguns punts del programa. Tots i cada un així van fent tota la feina precisa perque surtin les festes lo més lluides possible.

El públic se va entusiasmant cada u amb el n.º en que té gust i en les tertulies i cassinos no se parla de res mes. Especialment les Carreteres de cavalls tenen fora de si a tots els cavallistes locals que ja van fora corda.

S'han encarregats a l'empresa Soler els programes de les festes i p' els focs artificials s'ha escrit a una important casa del continent.

Està estudiant també la Comissió la qüestió de l'allotjament a fi de que els qui vinguin de fora trópiquen si es possible estatge o a la manco manutenció.

Es de creure donada la competència dels distingits Srs. qui formen la Comissió que tot serà prevengut i tot estirà com convé.

La via

Hem visitades les obres d'exploració i tensió dels rails i es coratjós el veure de quina manera s'adelanta. La setmana passada posaven rails en el Tunel de Son Sard. El dia 27 posaren ja el primers dins la possessió *Es Rafal* propietat del benemérit D. Rafel Blanes Tolosa el qual volgué fer amb tal motiu un obsequi an els treballadors. Acudí ell allà desde Ciutat i desde Artá hi anaren també alguns amics i se donà un *lunch* an els doscents i pico qui fan feina per allà. El refresc consistí en ensaimada, galletes, copa gran i puro.

Es per demés ponderar la gaubansa amb que fou rebut tan generós obsequi i lo contents que estigueren tots.

El dia 29 posen rails ja devés *Son Bon Temps* i pensen avui ja esser a *Sa Coma Ceguera*.

Sembla que devers mitjan setmana qui ve tenen ganes de que'ls rails siguin an es Coll des Cassador i si Deu ho vol, al tornar sortir LLEVANT podrem sentir ciular la locomotora devés *Na Fat*.

Deu ho vulgui.

Una nova Plasa

Ja diguerem en un altre número que hi havia el projecte d'obrir un carrè qu'unís el *Curt* amb el del Ponterró, tomant la qu'es avui costura del carrè de la Puresa. Idó aquell projecte es estat ampliat amb l'idea de convertirlo amb una Plassa que per lo regular serviria per carniceria i pescateria. L'idea fou molt ben acullida i els vecins beneficiats obriren una llista de subscripció que donà bon resultat. El batle D. Andreu Femenias vist l'entusiasme públic oferí la seua cooperació i lo que era projecte s'ha convertit en realitat. S'ha comprada ja la casa de mestre Antoni Escrivá i están en tracto els trats de Can Fosa i segons sembla serà aixó cosa de pocs mesos.

Es aquesta una obra que mereix un fort aplaudiment perque en realitat la pescateria no pot estar més en el xibú qu'avui ocupa i el tinglado de la carniceria afea la Plassa de la Constitució que sense ell tendria més elegancia i fins es digne de que s'adorni amb un monument.

PASSEIG

Es també un fet la construcció d'un llarg passeig desde la Carretera Nova davant Can Corona fins an el Collet de Ca l'Amo'n Juan Sard. Gracies a les gestions del batle els propietaris confrontants cediren els metres que eren necessaris per aixamplar el carrè que senyalava el pla vei i ara tindrà prou exemplitud per fer amples aceres a cada costat i dues fileres d'abres. Els qui compren trasts se subjecten ja an aquest nou trassat que ja arribar a la Carretera de Santa Margalida queda convertit amb una plassa i continúa després atravesant tot el Collet. Aquesta setmana passada vengué l'arquitecte Sr Grau el qual prengué les mides necessaries per er la rectificació del pla.

CIRUGIA SOCIAL

A propòsit de la derrera prohibició feta per l'Illm. Sr. Bisbe de Barcelona Dr. Guillemet de captar per medis duprosos de moralitat per els pobres d'aquella diòcesi i la suspensió acordada ja de la anomenada «Fiesta de la flor» bó serà que fessem un breu comentari ja que per totes parts ha posat rels aquell mal del modernisme tot i demanant que ara qué s'acosta aquella diada no sigui la nostra Mallorca la re-negada que no vulgui entrar per l'hermos caminói.

Quant ara fa un any se remocà a Barcelona d'aquella manera tan in-

decorosa, la qüestió del joc el cultíssim escriptor En Ramón Rucabado, escrigué demunt la Veu de Catalunya, un article, bell com tots els que de la seva ploma brollen perquè la seva animá profundament religiosa correspon admirablement an el seu cor i aquest cor al parlar es el qui diu sempre molt belles coses.

En l'article de referencia titulat «El pa brut» llegim: Es cristiá donar un tros de pa a un pobre. Però quant aquest tros de pa es brut d'inmundícies, es pot dir que aixó es cristiá?

Perque la caridat es oferir el pa en nom de Deu. I el pa brut en nom de qui s'ofereix?

Vertaderament, si el pa que s'ofereix a la pública beneficencia procedent del joc, es pa brut, que no sirá el qui procedeix de la bacanal «Fiesta de la flor» pa recullit amb descaro en moments d'exhibició, fins per families qui volen passar per cristianes, pa entregat per vanidat en moments extremadament passionals?

Aquest pa, no hi ha dupte es també un pa ple d'inmundícia i no es cristiá amb una cosa mal adquirida voler fer una bona obra. Aquest pa deshonora an a qui el dona i també a qui el solicita.

Voldriem que la disposició del Dr. Guillardment tengués eco dins la nostra diocessi única manera de que la caridat s'aplicás seguint aquell precepte evangèlic «La ma dreita no ha de sebre lo que hagi fet la ma esquerra».

Floriana.

DE GEOLOGIA

Estudi dels nostros terrenos

Si passá desapercebuda per la immensa majoria dels nostros vesins la venguda del professor Dr. Darder i Pericás, els qui tengerem la satisfacció de acompanyarlo en les seves excursions per la nostra comarca, no podem deixar d'apuntar la importancia que per la ciencia i la agricultura representen els seus descobriments.

Per la ciencia, en quant ha senyalat una gran extensió de terreno *triasic* fins avuy ignorat dins sa comarca de *Llevant*, marcant ademés la major extensió que hi té es terreno *cretacic*.

I per l'agricultura, en quant, estudiant la Geologia sa formació i composició de les terres i sa manera com estan sobreposades ses diferents capes en els diferents terrenos, nos ve a dir, per exemple, que ses *graves triássiques* son ses millors perquè tenen mes magnesia, i que per entre els diferents terrenos o pisos es per aon corren ses aigos subterrànies i per lo tant el seu probable aprofitament. L'estudi d'En

Darder, per aixó, es una passa que hem adelantat en l'estudi hidrologic de la comarca.

Tots els qui me lletjeixen han vist en els serrats de les muntanyes com es pedreny está dispost en fuis i nos fa s'efecte de veure els llibres composts dins una llibreria o be drets o be amb una inclinació mes o manco pronunciada.

Si dues d'aquestes capes, fuis o plecs, son continues i sa de demunt deixa filtrar s'aigo procedent de ses pujes, es natural que aquista passi fins a tocar sa de devall; però, suposem ara, que sa de devall sigui impermeable, es dir que no deixi passar aquella aigo, ¿que succeirà? Es bo de veure, s'aigo correrá per demunt aquella capa fins arribar an el punt mes baix, i en consecuencia, si no'tros coneixem be sa naturalesa d'aquestes capes i la seua inclinació sabrem amb exactitut aon hem d'anar a cercar s'aigo.

Aquesta es la basse dels estudis hidrologics, el perfeccionament dels quals nos podria reportar un augment considerable de riquesa.

¿Perque la Diputació de Balears qui desíara fa manifestacions de protecció a la nostra cultura, no dedica part de les seves energies a la formació del mapa geologic primer i l'hidrologic després, de les tres illes? L'agricultura que es el fonament de la nostra riquesa milloraria notablement i en restaria extremadament agrañida.

LL. GARCÍAS.

Les Obreres de Sant Josep

Els dies 15, 16 i 17 d'aquest més, en el Convent de Sant Antoni de Padua se celebraren les solemnes Coranta Hores que per cada any deixá la qui fou Segretaria de l'associació D.ª Maria Terrassa. Tots els actes resultaren molt solemnes. Predicá el Triduo el Rt. P. Castell de St Felip Neri de Porreras.

El dia 17 al capvespre, a les 4 i mitja en la sala-escola del mateix convent tengué lloc la tarda literaria-musical que acostumen celebrar. En ella doná el mateix P. Castell una brillant conferencia ensalsant la caridat cristiana i donant consells pràctics a les associades per fer la seva obra més agradable als ulls de Deu.

El Chor de S^a Isabel, format per donzelles i que dirigeix amb una constancia, entusiasme i maestría admirables D.ª Romey Bahamonde cantá amb molt d'ajust, l'Himne a St Josep, els goigs al mateix, els Pare Nostros de costum i la Fé de'n Rossini que hagueren de repetir davant l'insistencia d'aplaudiments de la Concurrencia.

La Tresorera Sta D.ª Margalida Surreda lletgi el moviment de contes de durant l'any. A l'intermedi se feu capta dins el local i distribució entre les socias actives de les limosnes a reparar.

En la capta se reculliren 125⁵⁰ pts. Sia enhorabona a totes.

CRONICA

DEL TEMPS.—Després d'escrita la nota meteorológica del n.^o anterior torná canviar el temps, de manera qu'el dia 15 al vespre ja plugué tota la nit i bona part del dia 16. El vent i vintiu lo mateix, de manera que casi tota la setmana passada feu temps de mars.

Caigueren també algunes calabruixades fortes i feia fret. Ara s'es assentat el temps i fa bon sol.

ESTAT SANITARI.—Seguim, gracies a Deu en bona salut. Els metges i polecaris descansen. Que durí, si convé.

COMPRA.—D. Antoni Massot (a) Notari, ha comprada la botiga de Can Ganancia i s'es establí p'el seu conte. En Guiem Bujosa ha passat al carré Major n.º 21 (Can Tirós) i segueix tenguent l'Agencia d'Artá a Palma.

DESGRACIES.—Dia 21 un atlot de Can Calletes se darrera un automóvil i quant vo gué amollar no pogué essent arrossegat un bon tros. Quedá amb sos joncos molt pelats i valga que no fou més.

—Dia 25 a mig dia una nina de 6 anys d'en Gasparet de na Porreta estava devora el foc; s'hi girá d'esquena i els vestidets prengueren quedant tota ablamada. Amb els crits que dava heí acudi madó Estamera que l'apagá. Quedá tota una llaga desde ses anques fins an es coll. S'Estamera també se feu cremadures a les mans.

NOU TELEGRAFISTA.—Després de brillantissims exercicis fets a Madrid en la darrera convocatoria de Telégrafos es estat aprovat per ingressar en el Cos, el jovenet D. Bartomeu Lliteras fill de l'amoñ Tomeu de Puia. Tot just ha cumplí els quinze anys, lo qual prova el grau de la seua inteligencia i aplicació.

Robiga ell i sa familia la més cumplida enhorabona.

ESCALONADA NOVA.—Se fa una millora notable en l'escalonada de Sant Salvador i es la continuació del ramal que va per darrera la Parroquia. Una brigada d'homos amb els caminers de la vila van escotant el terré desde el Carré de les Figueretes fins a la cotxerria de la Rectoría. Fins aquí será carré i llavors comensará l'escalonada fins a unir-se amb l'altre que vé de la plassa de la Parroquia.

A última hora

Ja estavem tirant LLEVANT, quant s'ha rebut parte de D. Rafael Banes diguent que a les nou i mitja passaria un avió desde Pollensa. S'ha feta una crida i a les deu tothom ha pogut veure de lo més be. El seu volerant suau que feia volar. Es estat un aconteixement. Tothom anava a faire.

Gran Colmado Artanenc d'en GUIEM BUJOSA (a) Ganancia

SE VENEN BONS I BARATO

Comestibles de tota casta, licor, dolces, galletes, etc., etc. ● Grandíós surtit e Perfumeria

Aquesta casa es s'única depositaria dins Artá del ANIS TUNEL

Fixau-vos be en sa Direcció: **CARRÉ MAJOR 21 ARTA**

L'agencia Bajosa (a) Ganancia serveix amb esmat, puntualitat i barato qualsevol encàrrec se li fassa per Ciutat i pels altres pobles de Mallorca

Despaig a Artá i **CARRE MAJOR N.º 21** - Despaig a Palma: **ESTANC DES BANC DE S'OLI**

GRANDES ALMACENES

San José

DE

Vda. Ignacio Figuerola

Laneria	Zapateria	Pañeria	Bordados
Lenceria	Confecciones	Pañoleria	Tapicerias
Camiseria	Corseteria	Corbateria	Alfombras
Merceria	Sed-ria	Bisuteria	Perfumeria

ABRIGOS CAPOTES PALLIZAS IMPERMEABLES

Articulos para luto -- Géneros de punto -- Bastones
y paraguas -- Artículos de viaie

SASTRERIA - MODISTERIA - CAMISERIA

Mantas de Lana - Chanclos de Goma

Gran sección de Peleteria

Ventas al contado - Precio fijo - Teléfono, 217--PALMA- *Esta casa no tiene sucursales*

La Fonda Randa, de Esteva

Carré de Palma, 48—ARTA

S'ES OBERTA FA POC. TOT ES NOU
ILLAMPANT. SERVICI ESMERADISSIM

Prontitut

SEGUREDAT I ECONOMIA

Ensaïmades i panets

En lloc se torben millós que a la

PANADERIA Victoria

ES FORN NOU

D'EN

Miquel Roca Castell

A sa botiga hei trobareu sempre pans, panets,
galletes, bescuits, rollets, i tota casta de pastiberia

TAMBE SE SRVEIX A DOMICILI

Netedat, prontitut i economia

DES PAIG Carrer de Palma 3 bis. ARTA

¡¡UEPI!!

À més bon preu que ningú compra carros
carretons en qualsevol estat estiguen mestre

Gabriel Carrió

(a) FUYA DES **QUATRE CANTONS**

Gran establiment d'en **Miquel Garau** Centro, 3-Artá

Sempre, Sempre, derrerés novedats en **MERCERIA** ● Extens surtit de **PERFUMERIA**

COLMADO

AMB CONSERVES DE TOTA CASTA

Representant dels licors de la casa MORENO amb el seu acreditat

Anís Miramar

Máquinas de cusi SINGER al contat i a pagues

No deixeu de visitar-lo amb la seguredat de que quedareu amb ganes de tornar-hi